

Prof. Dr. Yılmaz, Sinop'ta denizin çekilmesinin nedenlerini değerlendirdi

Prof. Dr. Cevdet Yılmaz, Sinop'ta denizin çekilmesinin kıyı dolgusu, kıyı akıntı deseninin bozulması ve Türkeli-Çatalzeytin yolunun denize uzantısından kaynaklandığını düşündüğünü söyledi.

Erkut Kargın, Ramazan Özcan | 01.01.2025 - Güncelleme : 01.01.2025

Fotoğraf: Ramazan Özcan/AA

Samsun

Ondokuz Mayıs Üniversitesi (OMÜ) Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Cevdet

GÜLLÜSU'DA DENİZ ÇEKİLMESİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Ondokuz Mayıs Üniversitesi (OMÜ) Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Cevdet Yılmaz, Anadolu Ajansı haber muhabirleri Erkut Kargın ve Ramazan Özcan'a yaptığı açıklamada, Sinop'un Türkeli ve Kastamonu'nun Çatalzeytin ilçeleri arasından kalan Güllüsu Kayalıkları'nın çevresindeki deniz çekilmesini değerlendirdi.

Güllüsu Kayalıkları'nı çocukluğundan bu yana bildiğini aktaran Yılmaz, "Son günlerde bu kesimde görülen deniz gerilemesi tabii ki bizim de dikkatimizi çekti. Biz de bu konuda küçük çaplı bir araştırma yaptık ve bazı sonuçlara vardık.

Öncelikle belirtelim ki kıyılarımızda böyle bir hareketlilik görüldüğünde biz bunun sebebini birkaç şeye bağlarız. Bunlardan birincisi; denizin altında bir deprem olmuştur, bunun sonucu deniz seviyesi yükselmiş veya alçalmıştır. İkincisi atmosferik bir sebebi olabilir. Örneğin yakın mesafede deniz üzerinde oluşan alçak basınç alanı denizde bir toplanmaya yol açarak kıyıda seviyenin gerilemesine sebep olabilir. Üçüncüsü fırtınalı havalarda deniz kıyılarında alçalma veya yükselmelere sebep olan “seş” olayıdır. Seş olayında rüzgârın yönüne bağlı olarak deniz, göl ve havuz gibi ortamlarda rüzgârın esiş yönüne göre suyun seviyesi kıyının bir tarafında alçalırken diğer tarafında yükselebilir. Dördüncüsü denizaltı jeomorfolojisindeki değişikliklerdir. Bu iki şekilde olabilir. Ya özellikle kötü hava koşullarında dalgalar kıyıya yakın yerlerde tabandaki kum birikintilerini tahrip ederek su seviyesini artı eksi yönde değiştirir, ya da kıyı akıntıları bu birikintileri bulunduğu yerden başka yere taşır. Sonuncusu ise liman, barınak, mahmuz, yol gibi deniz doldurularak inşa edilen sanat yapılarının kıyı akıntı deseninin bozması sonucu oluşan seviye değişiklikleridir”.

Güllüsu kıyılarında görülen çekilmeye baktığımızda bunun kalıcı olmadığını gözlemlendiğini belirten Yılmaz; “bu durumda yöre insanımızın dikkatini çeken deniz gerilemesini atmosferik koşullarla ilişkilendirmek en doğrusudur. Karadeniz üzerinde oluşan alçak basınç deniz üzerinde toplanmaya yol açarak, kıyıda bir miktar deniz çekilmesine sebep olmuş, güneyden kuzeye esen yerel rüzgârla da denizde seş etkisi yaparak kıyı çizgisinde gerilemeye sebep olmuştur diyebiliriz”.

Fakat burada asıl önemli olan Güllüsu kayalıkları çevresinde görülen kum birikimi ve buna bağlı karalaşma sürecidir. Her ne kadar deniz suyu seviyesi kayalıklar çevresinde birkaç gün içinde tekrar aynı seviyeye ulaşırsa da kıyıda kum birikimi dikkat çekicidir. Bizim tahminimiz yakın bir zamanda kayalıkların çevresi kalıcı olarak kumla dolacak, mevcut kayalıklar da deniz içinde değil sahilde kalacaktır”.

Yılmaz bu beklentisinin sebebini ise şöyle açıkladı:

“Türkeli ile Çatalzeytin arasında önceden dik falezler üzerinde yamaçtan geçirilmiş, her an heyelan ve taş düşme riski olan virajlı ve çok tehlikeli bir karayolu vardı. Türkeli ve Çatalzeytin arası 10 kilometre olmasına rağmen yol çok dardı ve iki araç karşılaştığında ancak ceplere girerek birbirlerine yol verirdi. Yakın yıllarda Karadeniz Sahil Yolu güzergâhının bu kesimden geçirilmesi esnasında yamaçtaki bu kötü yol terk edildi ve yeni yol, (tıpkı

Samsun-Yakakent ile Sinop-Gerze arasında ve Doğu Karadeniz sahillerinin büyük kısmında olduğu gibi), deniz seviyesinden deniz doldurularak geçirilmiştir.

Burada kara yönünden kuzeye baktığımız zaman dolguların etkisiyle denize doğru, karanın lehine denizin aleyhine bir ilerleme var. Fırtınalı havalarda hırçın dalgalar yolu tahrip etmekte, yolu koruyan büyük taş kütleler parçalanarak küçük çaplı malzemelere dönüşmektedir. Karadeniz'deki kıyı akıntısının da batıdan doğuya doğru olması nedeniyle buradaki kırıntılar doğu yönde hareket etmekte, önlerine çıkan Güllüsu kayalıkları mevkiinde yer alan küçük koyda birikmektedir. Güllüsu kayalıkları mevkiinde denizin çekilmesiyle orta çıkan durum biraz da akıntının getirdiği bu malzemenin kayalıkların çevresindeki koyda birikerek burada denizin sığlaşmasını sağlamasıyla ilişkilidir.

- "Güllüsu kayalıklarının bulunduğu küçük koy zamanla dolacak, belki de yakın gelecekte bizler bir daha denizin bu kayalığı çevrelediğini göremeyebiliriz"

Karadeniz kıyılarında akıntılar, dalga ve kıyı erozyonu gibi sebeplerle hem kıyı çizgisinde değişiklikler, hem de deniz tabanında kum kaymalarının fazla olduğunu aktaran Yılmaz; "Bu yüzden Güllüsu mevkiinde oluşan kum birikimleri de geçici olabilir. Kuvvetli bir fırtınada oradaki dolguyu alabilir. Fakat uzun vadede koyun dolması yönünde bir gelişme olması daha yüksek bir ihtimal. Neden? Çünkü deniz üzerine inşa edilen karayolu orada olduğu sürece dalgalar yol güzergâhının denizle olan bağlantısını tahrip etmeye ve kayaları ufalamaya devam edecek, ufalanan ve kum haline gelen malzeme akıntıyla doğu yönde taşınarak Güllüsu kayalıkları mevkiinde birikecek. Böylece kayalıklar da zamanla denizden uzakta, yeni oluşan plajın ortasında kalacaktır".

İnsanın doğa üzerindeki etkisinin geçmiş yüzyıllarla kıyaslandığında son derece artmış olması ve insanın doğayı kendi lehine sürekli değiştirmesinden dolayı yaşadığımız döneme "Antroposen çağı" adının verildiğini belirten Yılmaz; "şu anda liman, balıkçı barınağı, kıyı dolguları, mahmuzlar gibi insan eliyle yapılan müdahaleler sahillerimizin doğal yapısını değiştirmekte, bu ve benzeri beşeri müdahaleler akıntılarının da etkisiyle kıyılarımızda beklenmedik oluşumlara sebep olabilmektedir.

Bu süreç sadece Türkeli-Çatalzeytin arasında değil, Karadeniz sahillerinin büyük kısmında ve insan elinin değdiği hemen her yerde görülmektedir. Şehrimiz Samsun'da Dereköy Balıkçı Barınağı buna güzel bir örnektir. Limanın mendirekleri batıdan akıntılarla gelen kumun önünü keserek bu kesimde geniş

bir plajın oluşmasına imkân verirken, aynı balıkçı barınağı akıntıların getirdiği malzemenin daha doğuya geçişini engellemektedir. Bunun sonucu olarak da limanın doğusunda Dereköy-Taflan arasında dalgalar ve kıyı erozyonu sonucu mevcut plaj yok olmuş, kıyı gerilemiş, sahil yolu parçalanmış, ağaçlar sökülmiş, denizin kara yönünde ilerlemesiyle yazlık evler tehdit altına girmiştir” dedi.

Yılmaz uzun vadede Karadeniz sahillerinde doğal kıyılara müdahale edilirken çok dikkat edilmesi gerektiğini belirterek; “deniz ve kıyı aleyhine yapılan beşeri müdahalelerin mutlaka doğaya ve insana yansıyan bazı sonuçlarını olacaktır. Yaptığımız işlerde doğal dengeyi bozmamaya gayret göstermeliyiz. Halkımız da bu konularda duyarlı olmalı, yöneticilerimizin çevreyi umursamayan tutum ve davranışlarında onları uyarmalı, karar vericiler de bilimsel verileri dikkate alarak bu duyarlılıklara saygı göstermelidir” dedi.

<https://www.aa.com.tr/.../prof-dr-yilmaz-sinopta.../3439442>

Foto: Cevdet Yılmaz / 1990'lar

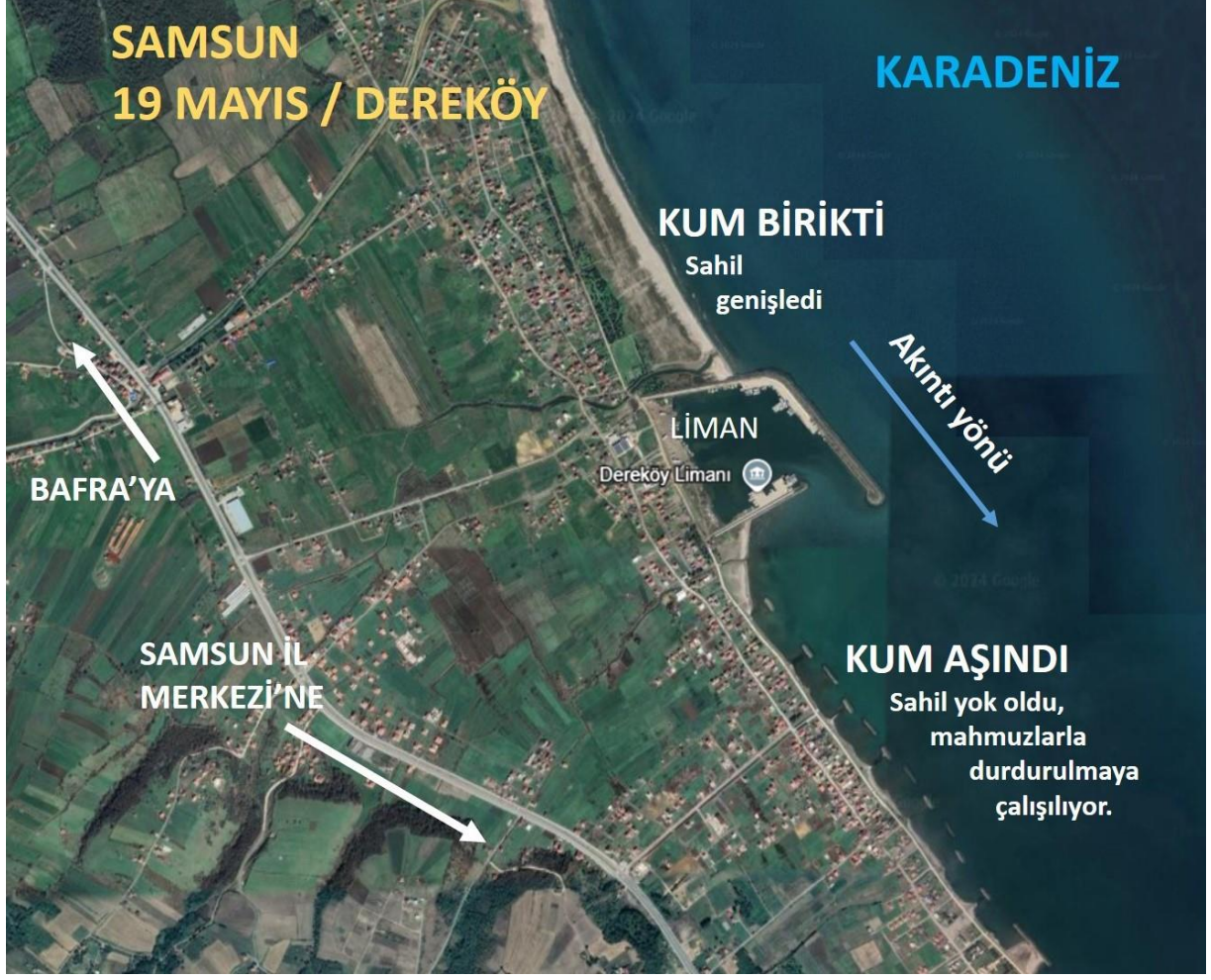
Foto: Cevdet Yılmaz / 12.09.2004

Foto: Cevdet Yılmaz / 12.09.2004

Foto: Cevdet Yılmaz / 12.09.2004

**SAMSUN
19 MAYIS / DEREKÖY**

KARADENİZ

KUM BİRİKTİ
Sahil genişledi

LİMAN
Derekoy Limanı

Akıntı yönü

KUM AŞINDI
Sahil yok oldu,
mahmuzlarla durdurulmaya çalışılıyor.

BAFRA'YA

**SAMSUN İL
MERKEZİ'NE**